

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

REV.—NO. 830.

CHICAGO, ILL., 9. AVGUSTA (August 9th), 1923.

LETO—VOL. XVIII.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2364.

DEVET LET KRVAVE ZGODOVINE.

Kar je neozdravljivega, ne ozdravi.

Ko je prišla tekma kapitalističnih držav do vrhunca, ko so bili militaristični aparati napeti do skrajnosti, je bilo treba le še vžiga za eksplozijo. Atentat v Sarajevu 28. junija 1914 je opravil to delo. Dne 28. julija je Avstro-Ogrska zapovedala vojno Srbiji in nato so se vrstile ostale vojne napovedi, dokler niso bile skoro vse države več ali manj zajete v vojni požar. Štirindvajset držav je stalo v boju proti takoraznim centralnim silam; tri države so se borile ob strani Nemčije. Izgube vseh držav, zapletenih v vojno, so znašale 27,624,000 mož, izmed katerih je bilo približno osem milijonov ubitih. Skupni stroški vojne v denarju so bili \$249,000,000,000, faktična škoda, povzročena vsled vojne, pa znaša še precej milijard več. Deset milijonov veteranov svetovne vojne v raznih državah dobi penzijo, kakor je izračunal delavski biro Lige narodov. Ti veterani so večinoma pohabljeni. Več stotisoč jih je radi posledic poškodb, ki so jih dobili na bojiščih, umrlo. Med ranjenimi in po strupenem plinu afektiranimi veterani je na tisoče blaznih. Zblazneli so radi izgubljenih državnikov, radi brezumnega družabnega sistema, ki je pognal milijone zdravih, za produktivna dela sposobnih mož v svetovno klanje in v nepopisne klavniške grozote. Blazni državniki še vedno vodijo svetovno ladjo naprej po starih, pogubnih potih, ki vedejo do novega klanja.

Dne 11. novembra 1918 je bilo sklenjeno premirje z Nemčijo, eno izmed zadnjih centralnih držav. Vojne je bilo konec, svet je rajal pijanega veselja, vlade poraženih držav so padle in njih mesta zavzemale nove. Na praporu svetovnega miru so se bleščale Wilsonove ločke, upanje človeštva.

Versaillska in druge pogodbe so izbrisale vsako sled za lepim papirnatim programom. Nemški imperializem je nasledil francoski imperializem in po isti metodi, kakor bi kajzerjevega vlada mrcvarila Francijo in Belgijo, mrcvari Francija na tla zbito Nemčijo.

Liga narodov je bila ustanovljena, ki pa ji imperialistične sile niso dale nikake moči. Sila

je pravica! In tako se je dogodilo, da smo imeli po vojni za odpravo vojen že 26 novih vojen. Dogodilo se je, da je mir skoro ravno tako krvav in poguben kakor je bila vojna sama.

Evropa, skozi zadnjih dva tisoč let najvažnejši kontinent, vodilen in odločujoč v svetovni zgodovini, je pričela nagloma hirati, v njo so se zarili bacili dekadence. Vodilno bakljo kapitalizma drže danes v rokah Ameriške Zedinjene države.

V marcu 1917 je počilo v Rusiji. Mogočni car je postal naenkrat krotko jagnje, brez ugovarjanja je podpisal dekret, s katerem se je odpovedal prestolu zase in svoje naslednike. Drugega izhoda zanj ni bilo. Revolucionarno razpoloženje je preželo mase ne samo v Rusiji ampak tudi drugod, v vsaki deželi na svoj način, kakor so bile že razmere. Revolucija v Rusiji, v smislu kakor se je izvršila, je bila mogoča radi popolnega skrahiranja carizma. Njegov vojni aparat je razpadel, njegove armade so bile poražene, disciplina uničena. Z rusko revolucijo je izginil s pozorišča carizem, eden zadnjih mogočnih ostankov za življenje prestarega fevdalizma in absolutizma.

Bolj kakor katera druga dežela je trpela v vojni Rusija in trpela je po vojni, toda za Rusijo je beseda "po vojni" pomenila vojno, kajti sledila je civilna vojna in vpadi sovražnih armad. Prestala je krize, porazila oborožene sovražnike, utrdila nov režim. Poraz kajzerizma je bil v korist Rusiji, ker je ložje porazila zavezniške sile v njihovih intrigah vreči rusko revolucijo ob tla, kakor bi porazila kajzerizem, ki je bil bližje ruskim meja in mogočnejši — dokler je bil mogočen.

Mir torej ni prinesel miru. Vojna je trajala štiri leta in štiri mesece, mir imamo skoro pet let, ampak kakšen! Danes se nahaja več mož, pod orožjem kakor leta 1914 in generalni štabi so bolj pripravljeni na vonjo kakor so bili ob izbruhu zadnje svetovne vojne.

Kapitalizem čuti pogubnost vojne; boji se nove vojne. Poskuša omiliti nasprotstva s konferencami, s pogajanjem in grožnjami. Ampak

vzroki za vojne so tukaj. Ker so tu vzroki za spore, ki povzročajo vojne, je ustanovil Ligo narodov in mednarodno razsodišče, ki naj bi reševalo spore in odločalo na čigavi strani je pravica. O tem mednarodnem razsodišču čujemo zadnje čase mnogo tudi v Zed. državah. Hardingova administracija propagira vstop te republike v mednarodno razsodišče. Preje, ko je vodil podobno agitacijo Wilson, mu je republikanska stranka nasprotovala in propagirala politiko izolacije. Ampak izolacija v današnjem svetu je praktično nemogoča.

Delavstvo nima vzroka navduševati se za ligo narodov kakršna je in za mednarodno razsodišče kakor so si ga zamislile države, ki prvačijo v današnjem svetu. Ampak razumeti moramo, da so to razvojni eksperimenti, ki vodijo družbo v mednarodnost. Mednarodni bankirji in industrialci, naj si bodo ameriški ali drugi, imajo vzrok, da se navdušujejo za tako razsodišče, ker bo služilo njim v prilog, v kolikor bo pač v stanju vršiti svojo nalogo. Vojne v sedanjih razmerah ne bo mogoče preprečiti, ker nima moči usiliti svoje dekrete. Toda Liga narodov je poskus, ki vodi v mednarodno družbo; in mednarodno razsodišče je eksperiment, s katerim tudi kapitalizem priznava, da je človeštvo, da so vsi narodi in vse dežele koncem konca vendar ena celota, da smo drug od drugega odvisni. Kadar se napravi en korak v také smeri, je treba napraviti druge. Svetovno ekonomsko življenje trpi radi nesigurnosti in nezaupnosti. To nesigurnost in nezaupnost skušajo krmarji kapitalistične družabne uredbe odpraviti ali jo vsaj omiliti. Odpraviti je ne bodo mogli, ker bi morali odpraviti to, kar reprezentirajo in zagovarjajo — kapitalistično ekonomsko uredbo.

Svetovni proletariat ima za seboj devet let drage, krvave šole. Medtem, ko se kapitalistični in liberalni elementi trudijo najti izhod iz vseplošnega kaosa in privedi gospodarske življenje sigurnejšo, stabilno pot v mejah obstoječega reda, si mora svetovno delavstvo graditi ogrođe za resnično družbo narodov.

ALI VAM JE S TO ŠTEVILKO NAROČNINA POTEKLA?

Tekoča številka "Proletarca" je 830
Če je številka poleg vašega naslova manjša kakor je tu označena, je to znamenje, da vam je naročnina potekla. Pazite torej na številko v oklepaju poleg vašega naslova na prvi strani platnic.

Obnovite naročnino takoj, ko vam poteče. Ne čakajte opomina! S tem prihranite upravništvu delo in stroške. Če mogoče, pošljite poleg svoje še kako novo naročnino. Širite "PROLETARCA"!

Iz ameriške socialistične stranke.

Tiskovna družba, ki izdaja socialistični dnevnik "The New York Call", se je reorganizirala v smislu, da prevzamejo delno posej dnevnika newyorške unije. V odbor, kateri ima izvesti reorganiziranje Del. kooper. tiskovne družbe (Workingmen's Co-operative Publishing Association), so bili izvoljeni sodrugi S. John Block, Evans Clark, Julius Gerber, Morris Hillquit in A. Warshow.

Prva unija, ki se je odzvala, je bila unija krznarjev, ki je vzela za \$5,000 delnic.

"The New York Call" ima težko borbo za obstanek od kar izhaja. Vzdržuje se s pomočjo gmotne podpore od strani newyorških unij in socialistov, ki znaša tisoče dolarjev vsako leto. Reorganizacija omenjene tiskovne družbe bo vrgla del odgovornosti za vzdrževanje Calla na unije. Ako je to dober ali slab korak s socialističnega stališča, bo pokazala bodočnost. Pri tem treba pripomniti, da bo zavzimal Call tudi v bodoče enako stališče kakor sedaj, kajti ostal bo pod socialistično kontrolo, dokler bodo sodrug hoteli; to se pravi, dokler bodo mogli zmagovati breme. Izdajati angleški socialistični dnevnik ni tako lahko kakor izdajajo razne narodnosti v Ameriki svoje dnevnike. "Call" mora konkurirati angleškimi kapitalističnim dnevnikom, medtem ko tujejezičnim dnevnikom tega ni treba. Dnevnik v tujih jezikih dobivajo oglase, medtem, ko jih dnevnik kakor je Call, ne dobiva niti od daleč v zadostni meri, ker ga tvrdke bojkotirajo. Naročnina na ameriške dnevnike, bili kapitalistični ali socialistični, pa pokrije komaj izdatke za papir in curkulacijske stroške. Edina hitra odpomoč bi bila, da bi delavstvo naročalo socialistične liste v toliki meri, kakor naroča kapitalistične dnevnike. Če bi imel Call mesto sto tisoč en milijon naročnikov, bi bila situacija zanj drugačna.

— Ed. Henry poroča iz Indianapolisa, da se socialistična organizacija poživlja. Omenja, da so mnogi izmed najaktivnejših članov pristopili v stranko šele zadnje čase. Poročila o naraščanju članstva prihajajo tudi iz večjih vzhodnih mest, iz države Ohio, kjer je bilo v zadnjih mesecih organiziranih več lokalnih postojank soc. stranke, katere so radi vojne furi je in razdorov pred par leti razpadle. — Iz Pennsylvanije poročajo, da se vse večje lokalne organizacije stranke živahno gibljejo in delajo priprave za zbiranje kampanjskega fonda. — Sodrugi v Covingtonu, Ky., so pričeli z akcijo za gradnjo lastnega doma, ker so ve dvorane v rokah njihovih nasprotnikov in imajo celo težave dobiti primerno dvorano za seje. — Albert Weisbord, glavni direktor Socialistične mladinske lige (Y. P. S. L.) poroča o uspe-

Zadnja pot predsednika Hardinga.

Dne 2. aprila je ameriško ljudstvo presenetila vest, da je predsednik Warren G. Harding v hotelu Palace v San Franciscu umrl. Zadelo ga je kap.

Bolehal je prej nad teden dni in bil pod zdravniško oskrbo. Toda le malo ljudi je verjelo, da je Harding resnično bolan. 90% boleznih ministrov in visokih politikov je izmišljenih. Ako kaka stvar ne gre prav, če se kak korak v določanju vladne politike ponesreči, če mora kak poslanik ali ministerski predsednik resignirati, se navadno pripravi javnost na tak korak s poročili o boleznih, ki je pričela mučiti tega ali onega visokega državnika.

Harding je bil rojen l. 1865 v Ohiju. Predno je bil izvoljen predsednikom Zed. držav, je bil član senata. Razna politična mesta je zavzemal od leta 1898 naprej.

Ko je postajala situacija na nominacijski konvenciji republikanske stranke brezupna, ker se ni moglo dobiti dovoljne večine za nobenega vplivnega kandidata, so končno izvolili Hardinga, ki ni pred konvencijo prišel niti v poštev. Tako je dobil nominacijo in bil l. 1920 izvoljen za predsednika z ogromno večino glasov.

Republikanska stranka je šla v boj zoper demokrate z devizo proti vstopu v ligo narodov, katero je zagovarjal Woodrow Wilson in demokratska stranka. Toda kmalo potem, ko so se republikanci dobro posedli po vladnih palačah v Washingtonu, so spoznali, da so časi izolacije minuli. Današnji ekonomski svet ne pozna meja in Wall street je zahteval, da se Zed. države v eni ali drugi obliki zapletejo v evropski in ostali svetovni koncert.

Wilsonu je bilo mnogo lažje na ligi narodov. Ko je videl, kako gine sentiment za to njegovo skvarjeno delo, je šel na agitacijsko turo proti zapadu, toda republikanci in Hearstovo časopisje so bili jačji. Ameriških volilcev ni mogel več pridobiti zase. Razočaranje nad mirom, katerega je pomagal kovati tudi Wilson, je bilo preveliko. Wilson se je pri tej agitaciji utrudil, opešal je fizično in tudi duševno; napol mrtvoudnega so pripeljali v Washington. Njegova politična karijera se je končala, najbrž za zmerom.

Kakor Wilson za ligo narodov, tako je šel Warren G. Harding na pot proti zapadu in prirejal shode, na katerih je propagiral vstop Zed. držav v mednarodno sodišče. Mednarodno sodišče je ustanova lige narodov, torej bi postale Zed. države neposredno tudi članica lige narodov, če bi vstopile v to razsodišče. Hearstovo časopisje stori vse, da diskreditira to razsodišče; progresivni senatorji so za politiko izolacije. Harding, ki ni bil ne dober politik, ne

ki ga je napravila liga od zadnje svoje konvencije, ki se je vršila 30. decembra 1922 in 1. januarja 1923 v Fitchburgu, Mass. Še bolj kakor socialistična stranka sama, je trpela radi prej omenjenih vzrokov njena mladinska organizacija. Sodrug Albert Weisbord pravi, da je ta sedaj popolnoma reorganizirana in je na tleh, da postane po članstvu in aktivnostih to, kar je bila do vojne.

— Židovska federacija soc. stranke ima sedaj 800 članov. Pred letom dni jih je imela 100. Izdaja svoj tednik "Weker", ki izhaja na šestih straneh v deset tisoč izvodih. Poleg tega izdajajo židovski sodrugi dnevnik "Forward", katerega dnevna cirkulacija presega več sto tisoč izvodov. Alexander Kahn, tajnik židovske federacije, poroča med drugim: "Sodeč po članstvu, naša organizacija ni jaka. Ampak naša moč se ne more meriti po številu članstva. Naša organizacija je podobna angleški neodvisni socialistični stranki v okvirju angleške demokratske stranke. Naša federacija je vodilna sila židovskem unijskem in političnem gibanju. Mnogo židovskih delavcev pripada direktno stranki. Na naši konvenciji so imele vse unije, katerih imajo židovski delavci večino, ali pa popolnoma židovske, bratske delegate. Razen tega kontroliramo razne druge organizacije, ki imajo na tisoče članov. Naša federacija ima nekak upravni odbor, ki vodi socialistično delovanje med židovskim delavstvom. Prevedli smo v tem in zadnjem letu več brošur iz angleščine, kot n. pr. Hillquitovo delo "From Marx to Lenin" in Onelovo "History of the Socialist Movement" in jih razpečali med židovske delavce v tisoče izvodih.

— Jugoslovanska socialistična zveza izkazuje v juliju 801 člana. Še nekoliko truda, pa imajo tisoč dobrostojećih članov. V zadnjih par mesecev se je organiziralo, oziroma reorganiziralo pet novih klubov. Upati je, da bodo sodrugi tudi vztrajni in obdržali organizacije pri življenju kljub začetnim težavam.

— Emil Herman, organizator socialistične stranke za severozapadni distrikt, ki vključuje tudi državo Washington, je zaposlen z aranžiranjem Debsovih shodov po Washingtonu in vregonu. Debs bo nastopil v Seattlu (Wash.) dne 9. septembra v Auditoriumu, ki ima 8.000 sedežev. — Dne 2. septembra bo govoril sodrug Debs v Chicagi. Ko konča govorniško turo po zapadu, so vrne na vzhod, kjer bo obdrževal nekaj shodov v Ohiju in drugih vzhodnih državah.

V rudniku ti pade voziček raz tira. Ako ga ne moreš postaviti nazaj na tračnice sam, pokličeš še enega varčarja, ako niti ta ne zadostuje, še enega ali več. To je organizirano delo. Par tisoč delavcev lahko v takni organizaciji že veliko napravi. Ampak za zgradbo novega družabnega reda jih je treba milijone.

državnik, je imel težko nalogo. Kadar ni mogel drugače, je postal sentimentalen in pripovedoval ljudem, da morajo postati bolj pobožni, bolj kristjanski.

Nato je zbolel in umrl.

Njegovo mesto je zavzel podpredsednik Calvin Coolidge, ki je postal trideseti predsednik Zedinjenih držav. Kakor Harding, pripada tudi novi predsednik skrajnemu konservativnemu krilu republikanske stranke. Politika vlade se ne bo s spremembo v Beli hiši nič spremenila.

***

Ameriško delavsko gibanje.

Koncem julija se je vršila v Albany, N. Y., konferenca za neodvisno politično akcijo, ki so jo sklicale newyorške železničarske unije. Navzočih je bilo nad 300 delegatov, izmed katerih je bilo 150 socialistov in zastopnikov radikalnih unij; na konferenci reprezentirane organizacije štejejo nad pol milijona članov.

Sklicatelji so povabili vse newyorške unije, socialistično stranko, farmersko-delavsko stranko in druge delavske politične organizacije, razun komunistov, ki pa so se konference vseeno udeležili toda niso bili sprejeti.

Morris Hillquit je bil pooblaščen nastopati na konferenci v imenu socialistične in radikalne unijske skupine. Za seboj je imel, kakor rečeno, 150 delegatov. Ko so konservativni voditelji železničarskih unij, ki so ob enem politiki demokratske stranke, videli, da dobiva socialistična skupina kontrolo, so konferenco razbili, izključili iz nje vse druge unije razun železničarskih bratovščin ter se izrekli za politiko "nagraditi prijatelje in kaznovati sovražnike." Z drugimi besedami, izrekli so se proti federaciji newyorškega delavstva v samostojni delavski stranki.

Hillquit je podal po konferenci dolgo izjavo, v kateri pravi, da četudi je bila konferenca v pogledu takojšnjega rezultata neuspešna, se je z njo vendar mnogo pridobilo v prizadevanjih za politično osamosvojitve delavstva. Konservativni unijski odborniki so pričeli napadati Hillquita in socialistično stranko, češ, da hoče dobiti kontrolo nad newyorškim delavstvom; v napadih so postali celo osebni. Toda Hillquit je mojser v debatah in prevdaren politik. Demokraskim političarjem je šlo za nohte in da rešijo sebe in svojo stranko, so povzročili razpad konference. Toda en neuspeh ne pomeni trajnega neuspeha. Delavstvo spoznava, da se na takozvane prijatelje v starih strankah ne more zanašati in edino kar potrebuje, je, da odstrani političarje kapitalističnih strank iz unijskih odborov.

Detroitška delavska federacija proti F. F. L. P.

Detroitška delavska federacija se je izrekla proti pridružitvi novoustanovljeni Federativni farmerski-delavski stranki, ki jo je organizirala W. P. dne 3. julija v Chicagi. Detroitška del. fed. je bila zastopana na čikaški konferenci in njen delegat jo je pridružil novi stranki ter bil izvoljen v njeno eksekutivo kot predstavnik Detroitške del. federacije.

Zadeva je prišla ne sejo D. F. of L., kjer je večina izrekla proti pridružitvi, in podala izjavo, da ni proti formiranju federativne stranke, pač pa je proti pridruženju k prej omenjeni stranki, ki ni masna stranka delavstva ampak ponesrečen poiskus organizirati še eno novo stranko.

F. F. L. P.

Federativna farmerska-delavska stranka, ki je bila ustanovljena s pomočjo Workers' party, je razposlala na razne organizacije vabila naj pošljejo delegate na njeno nominacijsko konvencijo prihodnje leto; ob enem jim je poslala vabila, naj se ji pridružijo. Toda komunisti tudi s to "novo" taktiko nimajo sreče. Četiste organizacije, ki so imele na čikaški konvenciji svoje zastopnike, so se po konferenci izrekle proti pridruženju, tako da so v novi F. D. S. ostali samo še posamezniki, W. P. in nekaj manjših organizacij.

Minnesotska "Working People Non-Partisan League", ki je delavska stran minnesotske farmerske-delavske stranke, je obsodila FFDS in soglasno odklonila njeno vabilo za pridruženje. Isto je storila minnesotska delavska federacija na svoji konvenciji v Duluthu ter zapadnovirginska delavska federacija na konferenci za ustanovitev delavske stranke. Na slednji so bili komunističnim delegatom odrečeni sedeni, da si je bila federacija zastopana na čikaški konferenci in so jo komunisti razglašali kot njihovi novi stranki pridruženo organizacijo. Celo enemu poročevalcu nekega glasila W. P. ni bil dovoljen vstop. Povsod, kjer se vrše konference za organiziranje delavskih organizacij v eno politično stranko, izključujejo zastopnike W. P. češ, da v svoji politiki z ozirom na enotno fructo niso odkritosrčni ter vrše le razdiralno delo in intrigirajo.

"The New Majority", glasilo stare farmerske-delavske stranke, obsoja tajnika nove federativne farmerske-delavske stranke, češ, da sli pari javnost s svojimi poročili in na nepošten način napeljava vodo na mlin nove stranke. Časnikarski agenturi "Federated Press" je podal izjavo, da se je Losangelska farmerska-delavska stranka, ki je indorsirana od centralnega delavskega sveta v Los Angelesu, formalno pridružila federativni far. del. stranki. "New Majority" pojasnuje, da v Los Angelesu ni farmerske-delavske stranke, pač pa obstoji skupina pod imenom Labor Party, ki so jo organo-

ni komunisti, toda ni indorsirana od centralnega delavskega koncila v Los Angelesu. Naloga piše omenjeni list, da bi bilo za organizacijo nove stranke bolje, da ne bi zavijali dejav, ampak poročali fakta, pa si dobivali ugled, tako pa se bodo že itak deskreditirani še bolj izmerili delavstvu, ki zasleduje razvoj splošnega delavskega gibanja s treznimi očmi.

V W. P. se vrše notranji boji, ker zelo močna stranka ne soglaša s taktiko voditeljev, ki so ustanovili dne 3. julija novo stranko. Propagandisti nove stranke v W. P. pojasnjujejo, da se v tej potom te taktike tudi W. P. razvila v masovno stranko, medtem, ko drugi odgovarjajo, da se itak šibke moči W. P. sedaj še bolj cepijo. Eksekutiva Workers Party je izključila iz stranke J. B. Salutskija, ki je bil eden glavnih komunističnih vodij in postal pozneje tudi član eksekutive W. P. Vzrok izključitve je, da se Salutski ni pokoril dekretom večine eksekutive Workers Party. Salutski izdaja svoj mesečnik "American Labor Monthly" in vodi v njemu svojo politiko.

Tako vidimo, da se v dobi propagande za celotno fronto delavci drenjajo okoli raznih malih skupin, medtem ko mase stoje ob strani. Izmed vseh strank je socialistična stranka edina, ki je ohranila enotnost in prešla skozi krize in je sedaj v stadiju reorganiziranja. Novi projekti so s svojimi poiskusi ustanavljati nove organizacije le zbegali delavstvo da ga je toliko težje pridobivati v dolgih let dela preiskušeno socialistično stranko. Delavstvo pa ima priliko spoznati, kako nesmiselno in škodljivo je bilo verjeti raznim samopostavljenim voditeljem, ki so sedaj drug drugega izključujejo, delavstvo pa plačuje stroške. *Naprej za našo socialistično stranko!*

Kaj se v Ameriki izplača?

Dne 23. julija se je vršil v neki areni v New Yorku med Benny Leonardom in Lew Tendlerjem "prize fight", v katerem je Leonard zmaga.

Navzočih je bilo 60.000 oseb; za vstopnice je bilo prejetih \$550.000 ali nad pol milijona. — Leonard je dobil od te vsote 35 odstotkov ali \$175.000; Tendler je dobil 15 odstotkov ali \$75.000. Prireditelji so dobili ostalo vsoto.

S pretepom, ki se je vršil dne 12. julija v Jersey City, je zaslužil pugilist Jess Wilard \$120.000; Jack Dempsey, prvak med te vrste pretepačij, je zaslužil pri enakem poslu dne 4. julija nad \$100.000. Razni "sportni" igralci in pevci v kino-igrah zaslužijo deset in stotisočnike na leto.

Koliko zaslužijo ameriški profesorji, znanstveniki in iznajditelji? In kateri so potrebnejši za civilizacijo?

Plodovi blazne politike.

Socialističen list "Pravo Naroda", ki izhaja v Sremu (Šid), je priobčil v svoji izdaji z dne 13. julija t. l. pod gornjim naslovom članek, v katerem ostro biča taktiko Radičeve stranke, ki ne gre v prilog nikomur drugemu kakor sedanji vladni kasti in v škodo vsemu jugoslovanskemu ljudstvu. Članek se glasi:

Pri zadnjih volitvah v skupščino je dobila Radičeva stranka sedemdeset poslancev in pol milijona glasov. To je bila volilna zmaga, ki je iznenadila vsjo politično javnost v Jugoslaviji in celo samega Radiča.

Sedemdeset poslancev in pol milijona volilcev pomeni v Jugoslaviji eno ogromno politično moč. To znači, da ne bi mogla v Jugoslaviji obstati niti ena vlada, katero ne bi ta politična moč, ako že ne direktno podpirala, vsaj tolerirala. Pomeni, da se ne bi v Jugoslaviji mogel sprejeti niti eden zakon proti opoziciji teh 70 poslancev. Pomeni, da se ne bi mogli v Jugoslaviji uvesti nobeni novi davki in naklade na ljudska pleča, če ne bi dobili direktnega ali indirektnega odobrenja te velike skupine poslancev.

Toda kaj vidimo mesto tega?

Teh 70 poslancev, teh pol milijona glasov ne pomeni v Jugoslaviji ničesar, prav ničesar. Njih se ne vpraša, kakšni naj bodo novi zakoni, kako visoki naj bodo novi davki, na njih se v parlamentu pri praktičnem delu nihče ne ozira, kakor da jih sploh ni na svetu. O njih se samo piše v listih in govori na javnih shodih.

Čemu to? Kakšni so vzroki tej politiki?

Odgovor je zelo enostaven: teh 70 poslancev in teh pol milijona volilcev se je prostovoljno odreklo pravici govoriti o novih zakonih, pravici do odločanja o novih davkih, pravici sodelovanja tam, kjer imajo pravico delati in odločevati o življenjskih vprašanjih države in ljudstva.

Še nekaj hujšega, bolj neodpustljivega so napravili!

Ne samo, da so se prostovoljno odrekli svojih pravic, nego so se celo obvezali prostovoljno izključitve. Obvezali napram komu? Napram Pašiču in njegovi radikalni stranki. Oni so rekli: Gospodine Pašić in bratje radikalci, vi vladajte sami, sami stvorjajte zakone kakor jih hočete, sami nalagajte nove davke. Mi vas ne bomo pri tem delu niti najmanj ovirali; mi niti ne maramo priti v belgrajsko skupščino, da bi tam rabili svojo moč in pravice, ki nam jih je poverilo ljudstvo pri volitvah. Vi nas tu na Hrvatskem pustite lepo v miru, da obdržujemo svoje shode, blagoslavljammo naše zastave, da pišemo in tiskamo pesmi in članke v naših listih, in obetajte nam, da se boste z nami sporazumeli, kakšna naj bo nova ustava naše države, kadar se enkrat dogovorimo. Mi vam sedaj še

ne moremo jasno izraziti naših želj, ker potrebujemo še časa, da se dogovorimo. Dokler se to ne zgodi, vladajte sami. Mi vam bomo med tem čuvali ledja pred socialisti, zemljoradniki, komunisti, demokrati in drugimi vašimi nasprotniki.

Pasić in njegovi političarji, kot dobri prefriganci, so takoj izprevideli, da imajo opraviti z bedakj in glumači. In pričeli so vladati kakor so sami hoteli in delajo kar hočejo neoziraje se na Radičevih 70 marijonet.

Ko je pričel Radič napadati Pašiča in njegove radikalice, kaj je sledilo? Pašič je Radiču enostavno prepovedal obdržavati shode. In Radič? On se je temu ukazu udal, prenehal sklicevati shode in izdal na svoje pristaše nalog, naj bodo mirni ter se drže njegovih navodil; Radič samo čaka in čaka in čaka — kaj? Tega ne ve on niti ostali svet.

Vsa stvar je podobna prigodbi, kako sta se dva kmeta pričkala in najela vsaki svojega advokata, da bi drug drugega nadmorila, toda advokata sta se med seboj sporazumela in ogulila vsaki svojega kmeta do gole kože. Tako so si hrvatski kmetje izbrali za svojega političnega advokata Radiča in srbski Pašiča. Ta dva sta se med seboj sporazumela v smislu, da nista izgubila ničesar, pravdne stroške pa morajo plačati hrvatski in srbski seljaki ter vse delavsko ljudstvo Jugoslavije.

To so plodovi blazne politike Stipe Radiča! Ali bodo hrvatski seljaki še glasovali za tako modro politiko? Ali se bodo še pustili zavajati od takega šarlatana?

Radičev največji greh je, da v imenu "hrvatske republike" odklanja iti s svojim klubom poslancev v parlament, kjer bi lahko praktično izvajal svojo opozicijo proti belgradskemu režimu. Ampak Radič je lepo doma in sanja o veliki hrvatski republiki in o federaciji jugoslovanskih republik z zemljoradniško vlado.

Nihče izmed tujih žurnalistov, ki so govorili z Radičem, ni videl v njemu inteligentnega, razumnega politika, ampak demagoga, ki izrablja antagonizem hrvatskega seljaka proti Srbom. Članek v "Pravo Naroda" ima prav, ko trdi, da bi se ne mogla obdržati na krmilu nobena jugoslovanska vlada, kateri bi bila njegova stranka absolutno nasprotna. S svojo taktiko pa je utrdil prav tisti režim in pomagal do uvedbe prav tistega centralizma, kateremu nasprotuje, in v katerem izgleda, da se bo sam utopil po svoji krivdi.

Hrvatska politika ni bila še nikdar zdrava. Mesto prejšnje kolobocije imajo sedaj Radičevo kolobocijo. Možakar ima spretnost pritegniti mase k sebi, ki ga sedaj slave kot nekakega svetnika, narodnega junaka, nosilca ideje samostojne hrvatske države.

V Pasičevi stranki sta dve struji: ena, ki je za brezobzirno postopanje proti Radiču in njegovi stranki na podlagi zakona za zaščito države, in druga, ki trdi, da Radič državi kakršna je ni nevaren, pač pa da jo s svojo taktiko celo podpira.

Na shodih po Hrvatskem nastopa Radič z bombastičnimi gestami in govori, kakor da je vsa usoda sveta odvisna od njegove stranke. Dal si je narediti

svoje zastave in uganja druge podobne neumnosti imenu hrvatske republikanske ideje. Pasiču se je zdelo komedije za enkrat dovolj, pa mu je prepovedal shode. Radič je izdal na svoje pristaše razglas, naj pokore temu ukazu in ne govore o politiki na javnih mestih in ne poslušajo ljudi, ki trdijo, da so poslanci iz gl. stana Radičeve stranke, kajti to so le agenti-zivači, ki bi radi spravili seljake v nesrečo.

Človeku, ki ni poznana prejšnja in sedanja politika Hrvatske in ki ne pozna odnošajev med Hrvati in Srbi, je nerazumljivo, kako more ena taka močna stranka s tako jako skupino poslancev ignorirati parlament, v katerem bi — ako ne drugega, vsaj lahko marsikaj preprečila, čemur sedaj nasprotuje in ampak samo na shodih in v listih.

Vsa Radičeva politika je konfuzna od kraja do konca in ta konfuznost ne koristi nikomur drugemu kakor kliki Pašičeve radikalne stranke, škoduje pa Hrvatom in drugemu jugoslovanskemu ljudstvu enako.

***

LEONID ANDREJEV:

TEMA.

Poslovenil Jos. Vidmar.

(Nadaljevanje.)

"To je torej resnica . . . To se pravi: ne jutri ne pojutrišnjem ne pojdem in vsi bodo vedeli, zakaj nisem šel, ostal sem z ženščino, zapeljanečeval sem, in nazvali me bodo: izdajalec, bojazljivec, ničvrednež. Nekateri se zavzamejo zanj, razumeli bodo mogoče . . . ne, boljše je, če se ne nadejam na to, boljše je tako. Če je konec, je konec. Če v temo, pa naj gre v temo. A kaj potem? Ne vem, temno je. Najbrž kakšna strahota, — kajti jaz še ne znam tako kakor tile. Čudno: treba se je učiti biti slab. Toda od koga? Od nje? Ne, ona ni zato, ona sama ne zna ničesar, a, bom že znal, že. Slab je treba biti temeljito, tako da bi . . . Oh, nekaj velikega razrušim! . . . A potem? A potem? Nekod pridem k nji, ali v žganjarno, ali na katorgo in porečem: sedaj me ni sram, sedaj nisem v ničemur več kriv pred vami, sedaj sem sam rano tak kot vi, nečist, propal, nesrečen. Ali pa pojdem na trg tako propal in rečen: poglejte, kakšen sem! Vse sem imel: i um i čast in dostojanstvo in celo — čudno je misliti o tem — nesmrtnost; in vse to sem vrgel pod noge prostitutki, vsemu sem se odpovedal samo zato, ker je ona slaba . . . Kaj poreko? Odpro usta, se začudijo, porečejo — "bedak"! Seveda, bedak. Kaj sem jaz kriv, da sem dober? Naj se tudi ona, naj se vsi trudijo, biti dobri . . . Radaj imetje ubogim! Toda to je vendar imetje in to je Kristus, v katerega ne verujem. Ali pa se kdor položi svojo dušo — ne življenje, temveč dušo, tako, kakor hočem jaz. Toda, kaj je Kristus sam grešil z grešniki, prešestval, pijančeval? Ne, on jim je samo odpuščal, celo ljubil jih je. No, saj jo jaz tudi ljubim, ji odpuščam, jo pomilujem — zakaj naj grešim sam? Da, ampak ona vendar ne hodi v cerkev. In jaz tudi ne. To ni Kristus, to je nakaj drugega, to je strašnejše.

— Strašno je, Ljuba!

— Strašno, mili! Strašno je človeku srečati resnico.

— Zopet o resnici! Toda zakaj je strašno? Česa se bojim? Česa se morem bati — če jaz tako hočem? Ničesar, prav ničesar. Ali ne bom tam na trgu, pred temi odprtimi ustmi, višji od vseh? Nag, blaten, razcapan — strašen oblik bom imel tedaj — sam sem oddal vse — kaj se bom grozen glasnik večne pravičnosti, ki se mora pokoriti tudi sam Bog — sicer ni Bog!"

— Nič ni strašnega, Ljuba!

— Ne, mili, je. Dobro je, če se ne bojiš, toda te kliči ga. Ni treba.

"Tako sem torej končal. Tega nisem pričakoval. Tega se nisem nadejal za svoje mlado, lepo življenje. Moj Bog, toda to je vendar brezumje, znorel sem! Še ni prepozno. Še lahko grem.

— Mili ti moj! — je mrmrala ženska, ki je sedela z rokami, na tilniku prekrizanimi.

Mračno jo je pogledal. V njenih blaženo zaprtih očeh, v blodnem, srečnem, brezsmiselnem smehljaju je ležala nepogasljava žeja, nenasičen glad. Kot da je požrla nekaj ogromnega in se požre. Mračno je pogledal na njene tenke, rdeče roke, na temne jame pod pazduhama in se polagoma vstal. Poslednjič je zbral svoje sile, da bi rešil nekaj dragocenega — življenje ali razum, ali staro, dobro resnico, in se je polagoma in resno začel napravljeni. Ne najde kravate.

— Poslušaj, ali nisi videla moje kravate?

— Kam greš? — se je ozrla ženska.

Njene roke so padle izza tilnika; vzpela se je naprej, k njemu.

— Grem.

— Greš — je zategnjeno ponovila. — Greš? Kam?

Mrko se je nasmehnil.

— Kaj misliš, da nimam kam? K tovarišem grem.

— K tovarišem? Ti si me prevaral.

— Da, k dobrim, — se je zopet nasmehnil.

Končno se je oblekel, pogladil se je z dlanmi po bokih:

— Daj listnico!

Dala je.

— A ura?

Dala jo je. Ležala je takoj poleg listnice na mizici.

— Zbogom!

— Si se prestrašil?

Vprašanje je bilo mirno, preprosto. Pogledal je: pred njim je stala visoka, stasita ženska, s tenkimi, skoro otroškimi rokami, se blede smehljala s pobledelimi ustnicami in izpraševala:

— Si se prestrašil?

Kako čudno se je menjala: sedaj silna, celo strašna, potem zopet, kot sedaj, žalostna in

bolj dekletu kot ženski podobna. Toda to je vendar vseeno. Stopil je k vratom.

— Jaz sem pa mislila, da ostaneš.

— Kaj?

— Jaz sem pa mislila, da ostaneš. Z menoj.

— Zakaj?

— Ključ imaš v žepu. Tako: da bi mi bilo boljše.

Že je tlesknil ključ.

— No, kaj hočem. Pojdi! Pojdi k svojim dobrim, jaz pa . . .

. . . In takrat, to zadnjo minuto, ko mu je bilo treba samo še odpreti vrata in za njimi znova najti tovariše, prekrasno življenje in junaško smrt, — je napravil divji, nerazumljiv korak, ki je pogubil njegovo življenje. Ali je bilo to brezumje, ki včasih tako nenadoma obvlada najsilnejše in najmirnejše razume, ali pa je v resnici odkril — v cviljenju pijane vijoline, v stenah javne hiše, v divjih čarih podbarvanih prostitutkinih oči kako poslednjo grozno resnico življenja, svojo resnico, ki je niso mogli in je ne morejo razumeti drugi ljudje. Toda naj je bilo brezumje ali zdravje razuma, laž ali resnica, njegovo novo naziranje, sprejel je je trdno, neizpremenljivo, z ono brezpogojnostjo dejstva, ki je vse njegovo prejšnje življenje raztegnila v eno samo ravno ognjeno črto in jo operila kakor puščico.

Počasi, zelo počasi, je pogladil z roko ščetinasto trdo teme, pustil celo vrata odprta, stopil nazaj in sedel na posteljo. Imel je štrleče ličnice, bil je bled, na pogled inozemcu, Angležu, podoben.

— Kaj je? Ali si kaj pozabil? — se je začudila ženska: tako nepričakovano ji je bilo to, kar se je zgodilo.

— Ne.

— Kaj pa? Zakaj ne greš?

In z izrazom kamna, v katerega je življenje s težko svojo roko zasekalo novo, strašno, poslednjo zapoved, je mirno dejal:

— Jaz nočem biti dober.

Čakala je in se ni upala verjeti, — mahoma se je silno zgrozila nad tem, kar je iskala in po čemur jo je žejalo tako dolgo. Pokleknila je. Lahno se je nasmehnil; drugače kot doslej, strašno vzvišen nad njo, ji je položil roke na glavo in ponovil:

— Jaz nočem biti dober.

Veselo se je zakretala ženska. Slačila ga je kakor otroka, mu razvezovala čevlje, se zapletala v vozlih, ga gladila po glavi, po kolenih; niti smejala se ni — tako polno je bilo njeno srce. Naenkrat se mu je ozrla v obraz in se prestrašila:

— Kako si bled! Pij hitro, pij! Ali ti je težko, Petječka?

— Aleksej mi je ime.

(Dalje prihodnjič.)

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

GLAS IZ DETROITA.

DETROIT, MICH. — Dasi imamo tu socialističen klub št. 114, ki je pecej aktiven, vendar so poročila iz naše naselbine v Proletarcu redka.

Izmed važnih priredb v naši naselbini naj omenim slavnost desetletnice kluba št. 114, ki se je vršila dne 10. junija v Hrvatskem domu. Kljub hudi vročini, treh piknikov, ki so jih imele razne jugoslovanske organizacije isti dan, smo imeli na naši slavnosti obilno udeležbo in priredba je izpadla zelo dobro, bodisi v moralnem kakor gmojnem oziru.

Sicer je poročilo o tej slavnosti že malo pozno, toda ker ni nihče poročal o nji prej, jo na kratko omenjam. Kot govornik bi imel nastopiti na slavnosti desetletnice sodrug J. Oven, katerega pa ni bilo. Brzjav, da ne bo mogel priti radi bolezni, smo dobili šele dan po slavnosti. Njegovo mesto je zavzel sodrug Martin Mantony, in dasiravno nepripravljen, je napravil dober, navduševalen govor; posledica — nekaj novih članov.

V agitaciji za razširjenje Proletarca nismo posebno aktivni in število naročnikov v naši naselbini nekako stoji. Tekme za razširjenje Proletarca se je v naši naselbini udeležil sod. Rudolf Potočnik. Sodruga Louis Urbančič je pred nekaj tedni zbolel; bil je v postelji dva tedna, toda sedaj se povrača k okrevanju.

Nekateri naši sodrugi so precej zaposleni pri akciji za zgraditev slovenskega doma. Slovenska naselbina v Detroitu se vidoma veča. Skoro ves Calumet je že tu, razun "pastorja", katerega pa pobožni rojaki skušajo dobiti; izgleda, da bo naša naselbina v bližini bodočnosti obogatela še za cerkev, tako da bomo imeli tudi "dušno pašo". Sicer ustanovitev slovenske fare ne bo delo detroitske naselbine kot take, ampak Calumetčanov, ki se priseljujejo sem v velikem številu. Toraj bo fara k nam presajena cvetka s tujega vrta.

Znano je, da se prištevata naselbino Calumet v eno vrsto z Jolietom, Towerjem v Minnesoti, Steeltonom v Pa. in z drugimi naselbinami, v katerih je napredno gibanje naših rojakov zamorjeno ali pa ga sploh ni. Upam, da bodo naši calumetski rojaki v tej naselbini postali več ali manj aktivni tudi na polju prosvetnega dela in se v začetku vsaj nekateri pridružili socialističnemu klubu. Naši sodrugi pa morajo smatrati za svojo največjo dolžnost skrbeti, da se zaeno z večanjem naselbine veča tudi naš klub ter socialistične aktivnosti med nami.

Iz "Proletarca" razvidimo, da se JSZ. poživlja, kar je dobro znamenje. Razveseljivo je, da Pennsylvanija prihaja nazaj na stara aktivna pota. Na vsak način se mora dati sodrugu Terčelju in drugim priznanje za njihovo energično delo. — N. N.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ., so vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne.—Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — *Organizator.*

IZ ZAPADNE PENNSYLVANIJE.

Prvo nedeljo v septembru (dne 2. sept.) se je vršila v Bridgeville, Pa., v dvorani Slov. nar. doma konferenca zastopnikov klubov JSZ., naših podpornih društev in članstva klubov JSZ., na kateri bod podana poročila o do takrat storjenem delu in izdelani načrti za obširno kampanjo, s katero bomo pobječali socialistično gibanje našega delavstva v zapadni Pennsylvaniji.

Tako je zaključila lawrenška konferenca, ki se je vršila dne 24. junija t. l. V pripravljalni odbor, ki je takorekoč odbor akcije, sta bila izvoljena sodruga John Terčelj in Lovrenc Kavčič.

Nihče ne more od njih pričakovati, da bosta vršla vse delo. To je sodrug Terčelj že povedal v dopisu z dne 26. julija. Dva sodruga sta samo dva sodruga. Odbori, ki delo vodijo, so potrebni. Članstvo in semišljeniki, ki sodelujejo z odbori, so istotako potrebni. Ako manjka prvo ali drugo, tedaj ni mogoče govoriti o uspehu.

Vpoštevajoč razmere lahko brez skrbi trdimo, da se socialistična misel med našim delavstvom v Pennsylvaniji širi; s tem ne mislim, da naše delavstvo samo "simpatizira" z idejo socializma, ampak postaja godno za organiziranje v socialistični stranki.

Ko še ni bilo razdorov v delavskem gibanju v tem obsegu kakor obstoje danes, ko je geslo "Delavci vseh dežel, združite se!" pomenilo več kakor dandanes, je bilo organizirano socialistično gibanje našega delavstva v Pennsylvaniji zelo močno. Danes je sentiment sicer socialističnemu gibanju naklonjen, toda organizirano gibanje kot tako ni jako kakor je bilo. Toda jačje postaja!

Slovenski kakor večinoma drugi jugoslovanski delavci v državi Pa. so zaposleni v premogovnikih, v izjemami mesta Pittsburgh, kjer dela v jeklarnah mnogo Hrvatov in Srbov ter tudi precej Slovencev, in pa nekaterimi drugimi manjšimi mesti, kjer delajo naši ljudje v tovarnah. Ampak večinoma smo vpisani vsaj kar se slovenskih delavcev tiče, v premogovnikih.

Zadnja splošna stavka premogarjev je med nami pustila zle posledice, posebno tam, kjer je bilo delavstvo po dolgotrajni stavki puščeno takorekoč na celihi. Umevno je, da je nastal med tem delavstvom mr proti odboru U. M. W., ki ga kontrolira Lewisova našina. Tako smo dobili poleg nesoglasij in neenotnosti v političnih organizacijah delavstva še neenotnost v uniji. Ne bom opisaval boje v uniji, kjer hoče napredni element vzeti kontrolo konservativcem, ampak naglasiti hočem, da bi mnogo tega boja v uniji ne bilo, če bi bilo tukajšnje delavstvo v splošnem bolj politično izobraženo in bi znalo nastopati ob pravih momentih tako kakor je treba.

Pennsylvanija je dežela, kjer vladajo posebno rane manjše kraje kompanijski ljudje. Ako ti ne puste govoriti na shodu, ti ne puste, pa mirna Bosna. Da ti izvojuješ pravico govora, ki ti jo garantira ustava, se moraš pričkat, apelirati na našega "progressivnega" gubernerja, vpiti po listih, in koncem konca doseči to, da se ti kompanijski birači smejejo. Vse nekaj drugega bi bilo, če bi bilo delavstvo zastopano v političnih uradih. V legislaturi bi lahko imelo, če ne danes že večino, pa vsaj dobro tretjino glasov. Večja mesta

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

za mesec julij v 1923.

Država	Mesto	Redne znamke	Dualne znamke	Izjemne znamke	Prejemki	Glav. sta- nu str.	Drž. in okr. org.	
Ark.:	Jenny Lind ..	—	—	15	—	—	—	
Ill.:	Chicago N. 224..	8	2	—	\$ 3.10	—	—	
	Springfield	8	6	—	4.50	—	—	
	La Salle	7	—	—	2.10	—	—	
	Waukegan	9	—	—	2.70	—	—	
	Chicago N. 1	30	6	—	11.10	\$ 9.50	\$ 7.60	
Ind.:	Universal	20	—	—	6.00	—	—	
	Clinton	9	2	—	3.40	3.87	3.10	
Kans.:	Gross	4	4	—	2.60	1.00	.80	
Mich.:	Detroit N. 114	30	—	10	9.00	3.75	3.00	
Ohio:	Glencoe	24	2	—	9.80	—	—	
	Cleveland	20	20	—	13.00	—	—	
	Barberton	40	8	—	14.80	14.25	11.40	
Pa.:	Harwick	8	—	—	2.40	—	—	
	Homer City	57	—	—	17.10	—	—	
	Bon-Air	7	3	—	3.15	—	—	
	Southview	34	—	—	10.20	—	—	
	Burgettstown	7	—	—	2.10	—	—	
	Herminie	29	6	—	10.80	—	—	
	Meadowlands	15	—	—	4.50	—	—	
	Avella	14	2	—	4.90	—	—	
	Lloydell	15	5	—	6.25	—	—	
	Wick Haven	14	—	—	4.20	—	—	
	Sygan	24	—	—	7.20	—	—	
	Library	4	2	—	1.90	—	—	
	Moon Run	47	—	—	14.10	—	—	
	Renton	47	2	—	14.80	—	—	
	W. Newton	7	2	—	2.90	—	—	
	Forest City	5	1	—	1.85	44.62	35.70	
W. Va.:	Meriden	14	4	—	5.60	—	—	
	Pursglove	40	—	—	12.00	7.25	5.80	
Wis.:	Sheboygan	25	—	—	7.50	3.12	2.50	
Skupaj					622 77 25	\$215.55	\$87.37	\$69.90

Znamk na roki dne 1. julija	629	398	289
Znamk dobljenih od gl. stana	800	—	—
Skupaj	1429	398	289
Razpečanih glasom poročila	622	77	25
Na roki dne 31. julija	807	321	264
Članov prijavljenih v juliju 801.			

Tajništvo J. S. Z.

IZVLEČEK ZAPISNIKA SEJE UPRAVNEGA ODBORA "PROLETARCA"

dne 23. julija 1923.

Sejo otvori predsednik s. Oven. Navzoči so Godina, Alesh, Tauchar, Udovich in Oven, od uredništva Zajec, od upravništva Pogorelec.

Zapisnik prejšnje seje se čita in sprejme.

Poročila: Tajnik pravi, da nima kakega posebne- ga poročila, enako izjavi tudi blagajnik Godina. Upravnik Pogorelec podaja svoje poročilo za prvo polovico leta 1923. Pravi, da se je stanje pri listu precej zboljšalo, vendar pa še ne tako, da bi se list mogel vzdrževati z dohodki naročnine in oglasov. Da se to doseže, bo treba še precej napora in agitacije. Z naročniki smo v zadnjih šestih mesecih povoljno napredovali; k temu je mnogo pripomogel kontest, ki je še v teku. Koliko se je v tekmi pridobilo naročnikov,

lahko delavstvo imelo v svojih rokah. Kozaki, kakor imamo pennsylvanske žandarje, ne bi nastopali kakor nastopajo, če bi pennsylvansko delavstvo imelo. Ampak ono ničesar ne šteje, ker se ne briga za SVOJO politično organizacijo, ker večinoma jamra in kritizira, delati za SVOJO stvar pa v ogromni večini ne.

Slovensko delavstvo v tem delu države je zelo število. Politično organizirano v socialistični stranki predstavlja silo, večjo silo, kakor si morejo danes organizirani sodrugi predstavljati. Ker HOČEMO, da imamo taka moč, da postanemo resnično razredno vodni, zato delujemo, da se naša organizacija pro- Lawrenška konferenca je bila prvi korak v novem času, da se naše agitatorično delo bolj sistematično. Konferenca dne 2. septembra bo drugi in večji korak.

Sodrugi in somišljeniki, delujte, da boste zastopali v velikem številu prvo nedeljo v septembru na Edenville! Pokažimo, da tudi HOČEMO delati za razvijanje delavstva v SVOJI politični stranki. Pokažimo, da verujemo v geslo "delavci vseh narodov, združite se!"

Sodelujmo drug z drugim, da se naše gibanje počne, da se naše glasilo razširi, da skupna stranka začne vpliv, kakoršnega bi morala imeti. Če bomo delali vsaki po svojih močeh in sposobnostih, bomo hitro dosegli. Ako bomo le kritizirali in vsevprek napajali, sami pa stali ob strani, tedaj se nikar ne sodelujmo nad bčem, ki pada po nas. — Premogar.

Sodrugi in somišljenikom v Barbertonu.

BARBERTON, O. — Opozarjam sodruge kakor tudi somišljenike socialističnega gibanja na zelo važno sejo soc. kluba št. 232, ki se bo vršila v nedeljo 12. avgusta ob 10. dopoldne v mali dvorani samostojnega društva Domovina na Mulberry St.

Sodrugi, udeležite se te seje polnoštevilno, ker smo imeli na dnevnem redu izredno mnogo važnih stvari.

Ob enem bomo na tej seji definitivno zaključili, ali naj se v področju našega kluba ustanovi pevski klub. V ta namen bo navzoč povovodja rojak Ivan Kuka iz bližnje naselbine Akron, ki nam bo pomagal svetovati.

Vsi tisti rojaki v Barbertonu in bližnji okolici, ki imate veselje in zmožnosti za petje, ste vabljeni na našo sejo 12. avgusta. Ako se priglasijo dovolj članov in ustanovitev klubovega pevskega zbora, se bo z vašimi takoj pričelo.

Te vrstice objavljam v obvestilo in vabilo, da ne pozabite njih vzroka prihajati pozneje z izgovori, da nimate vedel o stvari. Pridite vsi, ki hočete na en ali drug način pomagati k prosperanju kluba, v nedeljo na našo sejo.

Sodrugi in somišljeniki, naprej za delavske izobraževalne ustanove v Barbertonu!

ANTON PEČNIK, tajnik.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 6. popoldne v dvorani društva bratnamislenci, št. 87, SNPJ. — Rojaki, pristopajte v našo vrsto! — Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

Slovenski delavci, jačajte klube JSZ. v naših naselbinah. Kjer kluba še nimate, ga ustanovite. Za pojasnila pišite tajništvu JSZ.

je izkazano od časa do časa v listu. Na splošno je opaziti več aktivnosti med našimi agitatorji in somišljeniki, bodisi za list kakor tudi za Zvezo. Posebno v zapadni Penni se sodruzi lotevajo agitacije z vso vne- mo in treba je gledati, da jim gremo v vseh ozirih na roko. Imeli so zadnje čase konferenco, ki je bila uspešna, in kot poročajo se pripravljajo za drugo v me- secu septembru. Priporoča, naj bi se poslalo na to konferenco zastopnika za list in za Zvezo, pa tudi če bi šel tje le za krajšo dobo, kajti radi zaposlenosti v uradu nam na daljši čas ni mogoče računati. Priporo- ča naj gre tja sodrug Zajec. Obenem, ali pa pozneje, naj bi se pa poslalo enega zastopnika, ki bi imel nalo- go nabirati naročnike za list in organizirati ter re- organizirati klube po naselbinah. Zadnje čase smo imeli na agitacijskem potovanju po zapadnih državah sodruginjo Tauchar, ki je naredila zelo dober uspeh. V sedmih tednih je pridobila listu 367 naročnikov, prodala nekaj knjig in dobila tudi nekaj podpore li- stu; pomagala je ustanoviti tudi klub v Scofieldu, Utah. Kakor pravi, so prilike za našo propagando ugodne.

Dolga list danes, razven tekočega računa v tiskar- ni, nima nobenega in vsi računi se splačujejo sproti. V blagajni 30. junija smo imeli \$1,361.72. Čisti prebi- tek nad stroški v zadnjih šestih mesecih je znašal \$431.80, sploh bo pa razvidna vsa finančna transakci- ja iz poročila, ki ga poda tej seji nadzorni odbor. Po- roča o dohodkih in stroških letošnjega letnika Kole- darja in pravi, da se menda še noben letnik ni tako lahko razprodal kot ta. Finančni uspeh je bil povo- ljen, kar je mnogo pomagalo pri kritju deficita, ki ga imamo z listom. Tudi z majniško izdajo smo naredili dovoljen uspeh. Glede književnega trga pravi, da je uspeh še precej dovoljen. Dobili smo v zadnjih me- secih precejšnjo zalogo knjig, katero po možnosti iz- polnjujemo. Dalje omenja shod v Purslove, W. Va., na katerega je bil pozvan na četrtega julija, ki je bil v vseh ozirih uspešen. S sodelovanjem sodrugov v na- selbini se je dobilo precej novih naročnikov in nekaj listu v podporo. Ker je imel še nekaj prostega časa, je obiskal bližnjo naselbino Meriden, W. Va., kjer se je sklical sestanek in organiziralo klub z 18 člani. Pri tem delu mu je precej pomagal sod. Kveder iz Pitts- burgha. Tamošnji sodruzi so navdušeni pri delu za pojačanje socialistične stranke in obljublajo, da bo- do storili kolikor bo v njihovih močeh, da se bodo socialistične ideje širile med našim delavstvom.

Kar se tiče zadev v zvezi z listom, n. pr. vpraša- nje selitve v Cleveland, priporoča, naj se o nji raz- pravlja na tej seji. Ker je predlog za selitev prišel od strani clevelandskih sodrugov, bi bilo umestno, da po- dajo predlog z vsemi potrebnimi podatki in komentar- ji. Do danes še nimamo takega predloga. — Poroča o potovalnih organizatorjih in pravi, da se sodruzi zelo neradi lotevajo takih služb, bodisi, ker jim službe, ki jih imajo tega ne dopuščajo, bodisi, ker se jim zdi delo organizatorja preteško. Treba pa bo vsekakor preskrbeti, da se dobi potovalnega zastopnika za Penn- sylvanijo in po možnosti za druge vzhodne države.

Poročilo upravnika se vzame na znanje.

Preide se na poročilo o financah. Nadzornika Tauchar in Udovich poročata o finančnem poslovanju v prvi polovici leta in podajata račune. V skupnih številkah so računi za prvo polletje 1923 sledeči: Do- hodki, \$8,272.40; stroški, \$7,840.60; prebitok, \$431.80; blagajna 30. junija s prenosom od zadnjega leta \$1,361.72. Izjavljata, da so poslovne in finančne knjige v re- du. Poročilo nadzornikov se sprejme na znanje.

Točka razno: O vprašanju selitve lista v Cleve- land seja vsestransko razpravlja. Končno je bil spre- predlog, naj upravni odbor potom eksekutive listu pisмено sporoči klubu št. 27, kakšno delo bi po- nanj in nadalje, kakšne informacije so v tem na- potrebne, predno more iti zadeva na diskusijo o splošno glasovanje.

V razpravo pride sugestija upravnika, da naj se sod. Zajec na prihodnjo konferenco klubov v zapad- Penno. Zajec pravi, da je naša dolžnost sodelovati s sodrugimi po naselbinah in kar se tiče Pennsylvanije, pripravljen iti tja za dalj časa, ako je mogoče dati koga, ki bi vršil njegovo delo tukaj, to je urejati list in zbirati gradivo za koledar. Ker je v danih ok- ōščinah nemogoče dobiti namestnika za to delo, se v kratkem posvetovanju sklene, da more odpotovati sod. Zajec na agitacijo v Penno kvečjemu za teden ali dva.

Na razpravo pride koledar, nadalje rokopisi, ki so nam bili ponudeni v nakup. Sklenjeno, da se jih kupi. — Pogorelec pravi, da je imel v zvezi z uni- novitvijo kluba v Meridenu, W. Va., \$5.76 vseh stroškov in želi pojasniti, dali naj predloži račun listu ali listu. Ker se tiče stvar direktno Zveze, je sklenjeno, da naj predloži račun nji. — Zaključek seje.

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

V ta fond so vplačala društva in socialistični klubi v mesecu juliju kakor sledi:

Tek. št. in društ.	Kraj.	Vredn.
1—19	SNPJ, Mineral, Kans	1.00
12—74	SNPJ, Virden, Ill.	1.00
14—209	SNPJ, Nokomis, Ill.	2.00
15—329	SNPJ, Large, Pa.	2.00
19—400	SNPJ, Renton, Pa.	2.00
24—88	SNPJ, Moon Run, Pa.	1.00
29—115	SSPZ, Kenilworth, Utah	1.00
36—156	SNPJ, Muddy, Ill.	1.00
38—120	SNPJ, Gallup, New Mex.	1.00
40—290	SNPJ, Homer City, Pa.	1.00
44—362	SNPJ, Carlinville, Ill.	1.00
48—87	SNPJ, Herminie, Pa.	1.00
55—17	SSPZ, Aurora, Minn.	1.00
63—16	SNPJ, Milwaukee, Wis.	1.00
66—259	SNPJ, Meadowlands, Pa.	1.00
71—1	SNPJ, Chicago, Ill.	1.00
72—301	SNPJ, Mascoutah, Ill. (junij)	1.00
73—245	SNPJ, Lawrence, Pa.	1.00
82—178	SNPJ, Cleveland, Ohio	1.00
96—352	SNPJ, Kincaid, Ill.	1.00
100—174	SNPJ, Dunlo, Pa.	1.00
103—9	SNPJ, Yale Kans.	1.00
106—361	SNPJ, McIntyre, Pa.	1.00
109—434	SNPJ, Arma, Kans.	1.00
110—447	SNPJ, Nanticoke, Pa.	1.00
113—449	SNPJ, Cicero, Ill.	1.00

Klubi J. S. Z.:

182,	Meadowlands, Pa.	1.00
69,	Herminie, Pa.	1.00
181,	Lloydell, Pa.	1.00
1,	Chicago, Ill.	1.00

Skupaj v juliju 11.00

Tajništvo J. S. Z.

Denar predstavlja vrednost. Vrednosti so plačane dela. Kako je mogoče ne delati, pa vendar imeti vrednosti? . . . Poglejte kapitalistični sistem, pa boste vedeli, kako je to mogoče.

Nekaj poročila o agitaciji za "Proletarca" in J. S. Z. po zapadu in Kansasu.

FRANCES A. TAUCHAR.

Ker sem ne agitacijskem potovanju za list Proletarca obiskala mnogo slovenskih naselbin po raznih zahodnih državah, si štejem v dolžnost sporočiti čitateljem o razmerah in razpoloženju ondotnih rojakov. Na sledom sem prišla v državi Wyoming, zato naj se mi dopis začne od tam.

Vozec se v vzhoda proti zapadu je bila prva moja postaja Rock Springs, Wyo. Ta naselbina je bila sicer malo napredna. Zadnja leta sem večkrat čitala v časopisih o njeni naprednosti, in seveda tudi pričakovala, da jo kot tako najdem. Lahko si mislite moje razočaranje, ko sem prišla v Rock Springs in vpraševala že davno poznane "zavedneže", če bi se tam organizirali socialistični klub in če bi se naročili za svoje glasilo Proletarca, pa so mi odgovorili, da s takim ne bo absolutno nič, z naročniki pa skoraj nič. S prvega ko sem vpraševala posameznike če bi se naročili na list, so mi odgovarjali: "O ne, tega pa ne! Ali ne vidiš, da smo sezidali farovž in da je napredno, ki je bila včasih tukaj — šla po 'gobe'." Ko sem se nekoliko razgledala po Rock Springsu, se mi ni nič zdelo čudno, da je naselbina danes komaj pet odstavkov tisto kar je bila svoječasno. Vsa naprednost deluje v tem, da so v petih letih zgradili farovž. Naredili so tudi plot okoli Slovenskega doma, za katerega se je nabiral denar že takrat, ko sem bila še jaz v naselbini. Sedanji predsednik Slovenskega doma v Rock Springsu je človek, ki je prodal soc. prepričanje za \$25, zato se mi ne zdi čudno, da je naselbina taka kot je. Ljudje so tam ves teden napredni, v nedeljo pa drve v cerkev tako, da se človek boji, da bi kdo ponesrečil.

Ko se je ustanavljal Slovenski dom, je bil tamkajšnji gospod župnik z njegovimi pristaši zelo nasproten splošni, danes (tako se mi je povedalo) se pa zbirajo v tisočaki za nabavo kulis, da bodo gospod lahko prejele igre za cerkev. Še tisto bore malo naprednikov, ki so ostali, se izgovarja, da zakaj bi se ravno mi morali truditi za delavske časopise in svojo politično organizacijo. Če ne drugi, zakaj ravno oni?! Tako je pač njih naziranje. Smatrajo, da to ni le njih dolžnost, ampak naloga vseh. In ker je delo za posameznike pretežko (si mislijo) pa puste vse pri miru, politično delo je v splošnem zanemarjeno. Ne domisljajo se pa, da je v očigled taki brezbriznosti še večja dolžnost posameznikov, ki se res nekaj zavedajo, da se z dvojno silo bore ter izvojujejo saj nekaj uspehov, s katerimi lažje pridobe ostale sodelavce v bojne političnih boriteljev z uma svitlim mečem. Delo je res težko, ker poleg kapitalizma se pojavijo tudi med delavstvom ljudje, ki na vse načine ovirajo uspešno delo v delavski politični organizaciji. Zapreke delavca sodelavcu, ki ali ne razume položaja, ali pa v dolžnosti in osebnih koristi deluje proti delavski stranki.

Naletela sem tudi na par ljudi, ki so mi vedno pravljali, da kar je napredka v naselbini, je vse njih zasluga. In zraven so se jezili na druge, kakšni so so. Ko pa je prišel čas za kooperacijo pri agitaciji za list ali ustanovitev kluba, se je tudi pri njih pokazala naprednost. Sicer se pa že davno poznamo.

Sodelovali in pomagali so mi: Obe družini Luzan, družina Leskovec, Frank Burnik in John Golob. Slednji mi je veliko pomagal pri agitaciji za list in s tem pokazal, da se ne boji kaj bodo mogoče rekly stare ženske ako dela za svojo politično stranko.

Povedati bi imela še dosti zanimivega, toda prostor v našem listu ne dopušča, da bi opisala vse. Omenim naj še to, da se je za časa mojega bivanja v Rock Springsu precej oblek skopalo v solčnih žarkih — in da stari ni smel ob večerih na svoje navadne kvartirske sestanke.

Po drugih naselbinah države Wyoming je dosti boljše. Rojaki v naselbinah Superior in Reliance so veliko bolj zavedni, in ravnotako v Cumberlandu, Diamondvillu in Subletu. Sešla sem se s starimi znanci in sorodniki, ki so mi pomagali pri agitaciji. V Diamondville mi je pomagal pri agitaciji rojak Arko.

Naselbina Sublet je ena najnaprednejših v Wyomingu, kar je precejšnja zasluga sodruga Turka, ki mi je seveda pridno pomagal pri mojem delu.

V Montani sem napravila precejšen uspeh, ako vpoštevam, da tam ni veliko Slovencev. Posebno v Butte sem to opazila. Tam so ali "Avstrijci", ali pa Amerikanci. Vprašam koga če bi se naročil na slovenski list, pa se ti hudomušno nasmeje in pravi: "Me know how to read English 'lace' (lots) better than Austrian!" Vsi hočejo govoriti ameriški, dasi več kot polovica Slovencev, s katerimi sem jaz govorila, zna boljše slovenski kot pa kaj drugega. Da je potrebna organizacija, to priznajo; toda njim ni potrebno delati zanjo. Enostavno ti povedo, da naj oni delajo, ki žele imeti delavsko politično organizacijo. Ako jim pa človek pojasni, da je njih dolžnost prav tako velika kot onih drugih, se jim pa še celo zameri.

Tudi v Montani je nekaj ljudi, ki delajo neumorno. kot n. pr. Kap, Erznožnik, Bizjak, Pogačar, Tomšič, Marinič in drugi, toda vsega ogromnega dela samim ni mogoče vršiti. Vaša dolžnost je, delavci, da jim pomagate, kajti od uspehov boste imeli vsi enake koristi!

V državi Utah ni veliko slovenskih naselbin, in še te so bolj majhne. V Scofieldu se je organiziral soc. klub za časa mojega bivanja v naselbini. Prepričana sem, da dobro napreduje. Z delavskimi organizacijami je v Utahu slabo, zato kapitalisti od vseh strani izkoriščajo in tepejo delavce — in vendar se mi zdi, da še premalo. Navadno se delavci šele na zadnji postojanki postavijo v bran, ko ni več mogoče prenašati kapitalistične zasužnjenosti. V Utahu mi je največ pomagal pri agitaciji Mike Žugel z Murray, tako da sem napravila razmeroma dober uspeh.

Iz države Utah sem šla v Colorado, ter najprvo obiskala največjo slovensko naselbino na zapadu — Pueblo. To vam je kraj, da ga je človek žalosten. Tam je mnogo ljudi, ki so do skrajnosti nezavedni. Ampak ti še niso najslabši. Tam so ljudje, ki so "preučeni" da bi brali Proletarca! Soc. stranka jim je prepočasna za izvršiti preobrate. Ampak kot sem izvedela, večina teh ljudi ni pri nobeni organizaciji. Nikjer ne delajo, ker so pač prerevolucionarni, da bi jim bilo treba delati za delavsko politično stranko. Povedati ti znanjo, kaj bi bil moral ta ali oni storiti; kazali bi radi slabosti vseh, svojega dela pa nimajo nič pokazati. Prijatelji, ako res nameravate biti to, za kar ste se hoteli meni prikazovati, stopite v organizacijo in delajte z drugimi vred za delavsko stvar. Pokažite, da ste zmožni tudi nekaj narediti, ne samo kritizirati!

V Denverju je približno isto kot v Puebli. Tam živi človek, ki je pred dvajsetimi leti pozabil to, kar

danes piše Proletarec. Saj tako se je izrazili napram meni, majoč se sumljivo tako da je zgedalo da je vinjen. Delavci, vi smatrate, da je za list in stranko tri dolarje preveč, medtem ko se za "pekočega" lahko žrtvuje desetkrat večje vsote.

Iz Colorade sem se napotila v Kansas, ter obiskala več slovenskih naselbin. V Kansasu so naši ljudje mnogo zavednejši kot povprečno po drugih državah, ki sem jih obiskala na mojem potovanju. Napravila sem jako dober uspeh za list, če vpoštevam, da so bili lansko leto na stavki, letos pa večinoma brez dela. In oni, ki imajo delo, so pozvani samo parkrat na teden, in še takrat se bolj slabo zaslužijo.

V splošnem sem opazila na mojem potovanju, da je naše ženstvo jako nazadnjaško, in da se ne briga za organizacijo, niti za svoj list. Naše žene nimajo nobenega vpogleda v organizacijo, zato se tudi ne zanimajo zanjo. In v tem je velika krivda njihovih mož, ker jih ne podučijo, kako potrebne so delavske in politične organizacije za delavstvo. Ne zdi se jim umestno peljati žene na sejo, shod ali diskuzijo; ne pogovarjajo se z njimi o politiki, ekonomiji, gospodarskih in drugih svetovnih vprašanjih. Za to se jim žene zde premalenkostne. Povprečen mož nikdar ne premisli, da otroci, ki jih mu bo vzgojila žena, ki nima podlage za razredno zavednost, ne morejo imeti prave vzgoje.

Sliši se tudi: "Kaj mi hoče organizacija? Pride stavka, governor pošlje milico, in ubogi delavec mora biti tiho." Zapomniti si je treba to, da delavstvo samo voli može v mestne zastope in državno upravo! Ako vas tepejo, vas zadene tista šiba, katero ste si sami spletli s tem, da ste izvolili "dobre" može v važne urade. Zakaj bi enkrat ne poizkusili izvoliti kar navadne socialiste, ki ne obetajo nemogočih reči, ampak kar povedo, da bodo odpravili sedanjí krivični sistem in uvedli enakopraven red za vso človeško družbo. Da je delavstvo poučeno o svojem programu in kandidatih je potrebno, da je naročeno na svoja glasila, iz katerih se pouči kdo je kandidat, ki bo DELAL za njih interese, ne pa samo obljubil stvari, ki jih pozabi takoj drugi dan po volitvah.

Nekateri se jako radi izgovarjajo, da se jim ravno sedaj ne mogoče naročiti na list ali pa pristopiti v stranko; da bodo že storili to pozneje. In ti ljudje so v največ slučajih že nad deset let v Zed. državah, pa še do danes niso storili enega koraka za svoje glasilo niti za stranko. Jaz bi rada videla, da se res enkrat lotijo dela, kajti vedno odlašanje jih prav nikamor ne bo privedlo.

Sprejeli so me povsod prijazno, najtopleje pa pri Erznožniku v Red Lodge, Montana. Tam sem se tudi sešla z Bizjakom in Pogačarjem ter njegovo soprogo iz Klein, Mont.

Včasih se kdo pritožuje, da so trda pota za nabiranje naročnikov Proletarcu, ampak meni se kaj takega ni pripetilo, kajti montanski in kansaški nalivi in toča so skrbeli za to, da so bila pota vedno mehka.

Upam, da mi oprostite oni, katerim bi morda moj dopis ne ugajal, toda jaz sem dobila take vtise in tako moram poročati. Zahvalim se onim, ki so me sprejeli prijazno kot osebo, in ne kot agitatorico za list, ki je zaanje preveč ali premalo učen. Drugim pa, ki se zavedajo potrebe soc. stranke in njenega časopisja, se mi ni treba zahvaljevati, ker vedo, da so s sodelovanjem vršili le svojo proletarsko dolžnost.

Da delavske organizacije niso močnejše, so v prvi vrsti krivi tisti, ki vedno odlašajo sodelovanje in vse delo prepuste drugim. Zakaj bi jaz delal, si misli; naj delajo drugi. Res je, da kapitalisti dobro

vihte svoj bič, vendar pa v nekaterih krajih se premalo, da bi se delavstvo zavedlo in izprevidelo, kje je njih pravo mesto.

V krajih, kjer ni bilo mogoče organizirati se, klub, upam, da to store ondotni rojaki v najkrajšem času. Potrudite se tudi sami nekoliko, kajti dolžni nas vseh je delati za stranko, ker homo njenih uspehov vsi enakomerno deležni. Pričakujem razveseljnih novic, da so se po mojem odhodu ustanovili v razni naselbinah soc. klubi, kar bo najboljši znak zavednosti in napredka.

V fond za pokritje stroškov za tisk zapiski- ka zboru J. S. Z.

so prispevala društva in socialistični klubi v mesecu juliju kakor sledi:

Št. društva ali kluba.	Kraj.	Vredn.
2	JSZ, Glencoe, Ohio	5.00
198	JSZ, Homer City, Pa.	5.00
174	SNPJ, Dunlo, Pa.	2.00
47	JSZ, Springfield, Ill.	5.00
27	JSZ, Cleveland, Ohio	10.00
272	SNPJ, Maynard, Ohio	5.00
114	SNPJ, Roundup, Mont.	1.00
81	SNPJ, Red Lodge, Mont.	2.00
	Power Point, O.: J. Bregant in K. Bogataj po \$1; J. Petkovšek 50c	1.00
388	SNPJ, Starr City, W. Va., iz društ. blag.	5.00
	Nabrano na klubovi seji	10.00
69	JSZ, Herminie, Pa.	5.00
228	JSZ, Pursglove, W. Va.	10.00
225	JSZ, Avella, Pa.	10.00
174	SSPZ, Starr City, W. Va.	3.00
55	SNPJ, E. Palestine, O., nabrano na seli: Po 50c: F. Maček, J. Oblak, J. Rihar, J. Coff; F. Kaplja 30c; po 25c: F. Hostnik, J. Istenich, P. Kožuh, J. Trobec, A. Brelih; A. Drešar 15c	3.75
80	SSPZ, Herminie, Pa.	5.00
153	SNPJ, Youngstown, Ohio	4.00
190	SNPJ, St. Michaelis, Pa.	7.00
386	SNPJ, Library, Pa.	5.00
181	JSZ, Lloydell, Pa.	10.00
175	JSZ, Moon Run, Pa.	5.00
329	SNPJ, Large, Pa.	.15
151	SSPZ, Witt, Ill.	2.00
10	SSPZ, Moon Run, Pa.	5.00
318	SNPJ, Baggalley, Pa.	2.00
465	SNPJ, Gillespie, Ill.	1.00
170	SSPZ, Nokomis, Ill.	2.50
123	SSPZ, Detroit, Mich.	10.00
32	JSZ, W. Newton, Pa.	5.00
140	SNPJ, Brooklyn, N. Y.	2.00
1	JSZ, Chicago, Ill.	25.00
114	JSZ, Detroit, Mich.	20.00

Skupaj v tem izkazu \$207.50
V izkazu 30. junija 93.00

Skupaj \$300.50

Tajništvo J. S. Z.

Najboljša jugoslovanska socialistična revija je "Proletarec". Prinaša članke, razprave in pregled delavske gibanja po svetu ter opise aktivnosti v naših naselbinah na polju socialističnega in kulturnega dela. Naročite ga še danes.

ZAPISNIK SEJE EKSEKUTIVE J. S. Z.

dne 3. avgusta 1923.

Navzoči, Mary Aucin, Aleš, Bojanović, Godina, Petrich in Zaitz, od nadzornega odbora sta navzoča Tauchar in Udovich.

Predseduje Godina. Zapisnik zadnje seje prečita in sprejet. Po zapisniku poroča tajnik, da so vsi milijarki zadnje seje izvršeni.

Tajnik Petrich prečita korespondenco iz gl. stranke, ki se tiče kampanje za zbiranje agitacijskega fonda \$40.000 in reorganiziranje stranke. Njegovo mnenje je, da je potrebno stranki javiti odbor za kampanjo, kakor je to storila že večina naših klubov. Stranki je že sporočil, da bo ta odbor iz članov eksekutive, ker ta odbor itak vodi vsako kampanjo.

K stvari govore Zaitz, Aleš, Tauchar, Godina in Bojanović. Aleš je mnenja, naj se na naše člane ne dela prevelikega pritiska za zbiranje tega fonda, ker bi morala Zveza upravljati na naše članstvo itak apele za naše lastne fonde. Delajmo za pojačanje naše člane in s tem bo povzdignjena tudi skupna stranka.

Zaje je mnenja, da je treba smatrati važnost te kampanje s splošnega vidika; gre namreč za reorganiziranje državnih organizacij, kjer smo izgubili državno glasovnico. Če ostanejo te države neorganizirane, so politično prizadeto vse naše delo, zato priporoča, da sodelujemo pri tej akciji s skupno stranko do največje mere. Treba bo poslati v države govornike, kar stane denar. Predlaga, da JSZ. sodeluje s stranko po najbolji moči.

Petrich pravi, da je treba pozabiti za enkrat vse naše lokalne potrebe in imena te ali one narodnostne federacije, pa vreči vse naše energije v centralno delo kampanje. To kampanjo vodi gl. stan in dolžnost vsaj njej pridruženih delov je, da ž njo sodelujejo. V kampanji za predsedniške volitve bomo lahko vodili akcijo za zbiranje fonda na svojo pest.

Tauchar je mnenja, naj bi se apeliralo za denarno pomoč tudi na napredna podporna društva.

Sprejet Zajčev predlog, da JSZ. sodeluje v tej kampanji s Socialistično stranko po najbolji moči.

Tajnik prečita dopis, ki ga je dobil od upravnega odbora Proletarca in se tiče propozicije, ki gre za to, da se seli Proletarca v Cleveland, zadeva, ki jo je obrnil na zadnjem zboru delegat kluba št. 27. V pismu se navajajo vprašanja, na katera bi morala uprava Proletarca in JSZ. dobiti od kluba št. 27 odgovor, preden bi prišla zadeva na splošno glasovanje. Zaključeno, da se pošlje prepis dotičnega lista klubu št. 27, da naj odgovori v smislu stavljenih vprašanj, s čimer bi bil storjen prvi korak za otvoritev diskuzije v zadevi za nadaljnjo akcijo.

Tajnik poroča dalje, da mu je pisal pred kratkem sodr. Terčelj, tajnik kluba št. 184 v Lawrence list, v katerem poroča o uspehih tamkajšnje prve konferenice za pojačanje socialističnih klubov v tamkajšnjem zboru. Začetkom septembra (na Labor day) se vrši druga konferenca, za katero pa bi želeli tamkajšnji sodrugi kooperacije iz Chicaga; to je, da bi prišel tja eden govornikov. Pisal je sodrugu Terčelju, da lahko naš čas računajo na tako kooperacijo, sugestiral mu je pa, naj bi tajništvu preje naznanili, kdo naj bi prišel. Na to sugestijo je dobil potem list, v katerem sodr. Terčelj naznanja, naj pride tje sodr. Zaitz, kar je tudi sodr. Zaitzu sporočil.

Sodr. Zaitz je mnenja, da bi šel lahko tja za nekaj dni, ne pa za več, kar ima na roki list in tudi delo, ki ga bo tedaj v teku.

Pogorelec omenja, da bi bilo treba poslati koga v Penno za več mesecev. Do danes še ni bil vstanju dobiti koga, ki bi prevzel to pot, upa pa, da ga v kratkem dobi. Zaključeno, naj vpraša upravnik Pogorelec za to pot sodružico Frances Tauchar.

Vožnje stroške za pot sodruga Zaitza v Lawrence in nazaj trpi Zveza, dnevnicke pa "Proletarec". To se sporoči sodrugu Terčelju.

Tauchar, član nadzornega odbora, da sta pregledala z Udovichem knjige in račune in jih našla v redu. Dohodkov s prenosom od 31. marca, ki znaša \$384.99, je bilo tekom mesecev aprila, maja in junija \$2.102.98, izdatkov v tem času pa \$1.733.99; blagajna dne 31. junija \$368.99. K tej svoti je prišteti še \$14.68, ki jih dolgujejo klubi za razne tiskovine, tako da znaša skupni imetek dne 30. junija \$383.67. Dolguje Zveza slovenski sekciji za pokritje konvenčnih stroškov \$300.00; čistega imetka dne 30. junija torej \$83.67. Se vzame na znanje.

Tajnik poroča o dveh računih, eden sodruga Zornika, kluba št. 69, v Herminie, Pa., za dnevnicke na zboru, kar znaša \$15.00, in drugi za vožnje stroške sodr. Pogorelcu iz Morgantowna, W. Va., v Meriden, W. Va., \$5.76, kjer se je mudil na agitaciji in ustanovil socialističen klub. Zaključeno, da se izplača oba računa.

Dalje je zaključeno, da se vrne tudi slovenski sekciji tistih \$300.00, ki jih je posodila za izplačanje vožnih stroškov delegatom za IV. zbor J. S. Z.

Tajnik poroča, da izkazuje julijsko poročilo o razpečanih znamkah 622 rednih, 144 dualnih in 25 izjemnih, skupaj 801 član.

Klubi so se ustanovili s pomočjo sodr. Frances A. Tauchar v Scofield, Utah; s pomočjo kluba št. 41 v Clinton, Ind., klub v Blanford, Ind., in s pomočjo sodr. Jak Kotarja se je reorganiziral klub št. 222 v Girard, O.

Pripomniti pa mora, da ti klubi še niso dobili Carterja, kakor tudi ne številke razen starega kluba št. 222 — ker še niso poslali potrebne svote za članske znamke.

Nov klub se je organiziral — kakor že preje omenjeno — s pomočjo sodr. Pogorelca v Meridenu, W. Va., z 18 člani.

Za pokritje stroškov zapisnika so prispevali do 3. avgusta socialistični klubi \$202.85; podporna društva pa \$106.53; skupaj prispevkov za ta fond do 3. avgusta \$309.58. Tiskovni stroški za objavljenje zapisnika so \$313.000, primanjkljaj bi bi bil torej \$4.58, kar pa meni tajnik, so bo še dobilo.

Za pokritje konvenčnih stroškov je bilo dobljenih potom rednih prispevkov, kolekt in posojila od slov. sekcije, ki znaša \$300.00, \$900.73; izdatkov do 31. julija z zborom pa je bilo \$651.17, preostanek torej \$255.56, kar pomeni, da je treba dobiti še \$44.44, da se pokrije posojilo \$300.00, ki jih je dala slov. sekcija JSZ. Svote, ki bodo prihajale nadalje v ta namen, bodo šle na račun bodočega zbora JSZ. Ta fond se nalaga v posebno bančno vlogo.

Končno poroča tajnik Petrich o nominaciji za tajniške volitve. Rok nominiranja, pravi, poteče dne 6. avgusta t. l. Da se prihrani na čas, bi bilo umestno, da se kandidati, ki so navzoči, že na tej seji izjavijo, če sprejmejo kandidaturo. Dobili so nominacij: Petrich 8, Tauchar 4, Pogorelec 3, Oven 1, Jos. Goršek 1. Ker on odklanja nominacijo, prideta vpoštev samo Tauchar in Pogorelec.

Na vprašanje, če sprejme Tauchar nominacijo, pravi da ne. Na prigovarjanje so dr. Aleša in Godine, naj sprejme, izjavlja Tauchar ponovno, da ne sprejme.

Zaitz govori o težkočah, ki bodo zvezane s tem, če prevzame kandidaturu Pogorelec in bo treba iskati novo moč za upravnštvo.

Petrich pravi, da ker imamo sedaj po pravilih samo enega kandidata, je najbolje, če ga takoj potrdi eksekutiva tajnikom JSZ., ker enega kandidata vendar ne moremo dati na splošno glasovanje. Če bi imel kateri drugih kandidatov en glas več, bi prišel lahko dotični v poštev, toda ker imajo vsi enako število glasov, je to nemogoče. Eksekutiva naj vsled tega danes izvoli tajnika Pogorelca, članstvu pa potem raztolmači, zakaj se je to izvršilo brez splošnega glasovanja.

Po vsestranskem posvetovanju se zaključi sledeče:

Tajnik vpraša vse prijavljene kandidate, ki še niso odklonili kandidature, če jo sprejmejo; če nihče od dotičnikov, ki so dobili po en glas ne sprejme kandidature, tedaj izvoli eksekutiva formalno sodruza Charles Pogorelca tajnikom J. S. Z., nakar pojasni zadevo članstvu J. S. Z. Če pa kdo izmed naznanjenih kandidatov sprejme kandidaturu, gredo kandidatje na splošno glasovanje. V tem slučaju trajajo volitve za tajništvo pet tednov.

Tajnik skliče sejo eksekutive takoj, čim dobi od prijavljenih kandidatov glas, dali sprejmejo kandidaturu ali ne.

Zaključek seje.

Tajništvo JSZ.

KONVENČNI FOND J. S. Z.

V mesecu juliju so vplačali klubi JSZ za konvenčne stroške kakor sledi:

Št. kluba in kraj.	Vsota.
234 Harwick, Pa.	\$ .80
2 Glencoe, Ohio	2.65
198 Homer City, Pa.	5.65
224 Chicago, Ill.	1.00
232 Barberton, Ohio	9.50
47 Springfield, Ill.	1.40
220 Bon-Air, Pa.	.90
167 Southview, Pa.	4.40
237 Meriden, W. Va.	1.80
69 Herminie, Pa.	3.50
228 Pursglove, W. Va.	2.60
182 Meadowlands, Pa.	1.50
225 Avella, Pa.	1.60
238 Universal, Ind.	2.00
27 Cleveland, Ohio	2.80
181 Lloydell, Pa.	2.50
176 Wick Haven, Pa.	1.00
13 Sygan, Pa.	2.40
230 Library, Pa.	.60
45 Waukegan, Ill.	.10
175 Moon Run, Pa.	4.70
114 Detroit, Mich.	3.30
1 Chicago, Ill.	3.90
233 Renton, Pa.	4.30
83 Jenny Lind, Ark.	1.00
41 Clinton, Ind.	1.10
32 W. Newton, Pa.	.90
10 Forest City, Pa.	.65

\$68.55

Tajništvo J. S. Z.

Mnenje naročnika o "Proletarcu".

Neki naročnik iz zapada piše: "Naročen sem bil na Proletarca pred 12. leti, toda vsled vednega premljevanja sem končno odklonil obnoviti naročnino. Ob priliki, ko se je mudil tu vaš zastopnik, sem se ponovno naročil. Ko sem bil na list zadnjič naročen, je bil jal še v stari formi. Sedanja mi bolj ugaja. Ampak samo oblika, tudi čtivo mi ugaja. Čitam razne angleške delavske revije, pa se mi zdi, da Proletarec pravi nič ne zaostaja za njimi. Tu vam pošiljam eno naročnino za rojaka . . ." Tako mnenje ima o Proletarcu delavec, ki je nekoč že bil naročnik. Če bi ga ne bil slučajno pridobil agitator, da se je na list ponovno naročil, bi ne vedel, kaj Proletarec piše in bi imel o njemu mnenje, kakršnega bi čul od drugih, ki tudi niso na list naročeni. Sodrugi in somišljeniki, čitajte Proletarca!

Prijazen nasvet.

"Radnik" je list, ki ne more živeti brez beznikavega zmerjanja. V izdaji z dne 30. julija ima v treh vrsticah sledeče psovke: "Lumpen-Proletarec, — lump, — jazbeci, — budala, — kukavički socialistički nedovi."

Toda "Radnik" bi mesto da psuje druge lahko pojasnil svojim čitateljem in članom o intrigah in metanju iz službe v svojem uradu. Poročal bi lahko, čemu je Ivan Delija, ki je tako vztrajno napadal Proletarca, izgubil službo, nadalje, kdo so novi uredniki in kako so jih v par mesecih parkrat premenili in zakaj jih zmerom odslavljajo. Poročal bi lahko tudi o cirkularju, v katerem so vprašanja glede razpolaganja z vašimi fondy, ki so ga razposlali vašim organizacijam in ključeni člani in nastavljeni v uradu. Povedal bi lahko, kako so radi svoje nesposobnosti zafrčkali prostostotakov pri premembi tiskarne, ker ne razumejo služb, katere imajo. To bi bilo zanimivejše kakor pa napadati Proletarca. Lahko je gospodariti v dobri letini, toda kaj boste počeli, kadar postane *rebellion* med vašimi pristaši vse večji in večji?

Smet vidijo, bruna ne.

Ko se je vršil v Hamburgu kongres Socialistične delavske Internacionale, so pričeli samozvani komunisti z napadi, ki jim ne delajo nobene časti. Spisal so posebno še en daljši napad in ga razširili po svojih lističih. V tem napadu prikazujejo, da je bil hamburški kongres zborovanje "kraljevskih" ministrov in nato naštevajo Scheidemana, Nosketa, Vanderveida, Thomasa itd. Dejstvo je, da ti "kraljevski" ministri niso vodili kongresa, niti niso bili izvoljeni v mednarodno eksekutivo. Ti lističi bi storili bolje, če bi pometal pred svojim pragom. Med seboj imajo voditelje, ki so bili do leta 1917 navadni šovinisti; imajo ljudi, ki so potovali iz ene države v drugo in jih pridobivali za vojno na strani zaveznikov. Imajo ljudi, ki so bili v visokih vladnih službah, torej če hočete, "kraljevski" uradniki. Ker so se danes nazvali za "komuniste", so jim grehi pozabljeni. Ampak med komunisti in komunisti je razlika. Delavci, ki se zbirajo v ekstremnem taboru, spoznavajo, da ni vsakdo, ki se naziva za komunist, revolucionaren svetnik, ampak da je marsikdo med njimi navaden pustolovec, ki le koristi samo zase na račun ekstremno radikalnega delavstva.

Kopalna banja je bila nekoč luksus.

Kopalna v hiši ni stara ustanova. Prva kopalna v zlatih državah je bila postavljena v Cincinnatiju leta 1842. Njeno odkritje se je zvršilo s svečanostmi na prvi dan. Takoj drugi dan so isto napadli časopisi kot ničemurnost, nekaj nedemokratskega in nesprejemljivega, kakor se je nekoč smatralo plin, električni svetiljavo in telefon za "luksus". Virginia je nekoč skušala omejiti rabo kopalne s tem, da je oblikovala vsakega lastnika letno s \$30.00. Danes morajo kopalne tudi najceneja stanovanja, ker smo se naučili koliko je vredna dnevna kopel za naše zdravje. Ampak naše telo se mora oprati tudi od znotraj, Trinerjevo zdravilno grenko vino je za to najboljšje. Čisti želodec in čreva, jih drži čiste, pomaga pri delu dober tek in v vročih poletnih dneh znatno poveča udobnost. Mr. George Kossa, Virginia, se je kratko in jedrnat izrazil, 6. julija: "Trinerjevo zdravilno grenko vino je gotovo vredno denarja, ker je dobro za zdravje." Vaš lekarnar ali trgovski zdravili ga ima za vas v zalogi. Poskusite tudi Trinerjev Dental Cream, Trinerjeve Headache Powders in Trinerjevo Corn Remedy, prepričali se boste, kako uspešne!

V prirodi so snovi in sile, katerih se človek lahko nauči. Denarja ni v prirodi . . . O tem je vredno razmišljati.

Eden išče prijatelja brez napake, ostane gotovo samoten brez njega.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne. v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoaštevajmo geslo: "V organizaciji je moč."

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoračnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplem priporočam.

Prečitajte naš cenik knjig,

priljubljen v tej izdaji. Velika izbira novih knjig, katere smo prejeli pred nekaj dnevi iz Slovenije.

Največja zaloga boljših književnih del.

NAZNANILO.

Dojakom v Johnstownu in okolici naznanjam, da sem odprl svojo krojačnico. Izdelujem vsa v to stroko spadajoča dela, po najnovejšem kroju. Delo je kakovostno. Za obilen obisk se priporočam.

PETER KOBAL, krojač,
401 Somerset St.,
Johnstown, Pa.

ŠTEDLJIVI LJUDJE

vlagajo redno in investirajo razumno v

KASPAR STATE BANKI

največji jugoslovanski banki v Zed. državah

1900 Blue Island Avenue
in vogal 19. ceste.

CHICAGO, ILLINOIS.

Kapital in prebitek

\$ 1,250,000.00

Pod vladnim in državnim nadzorstvom in Chicago Clearing House Ass'n.

Prodajamo parobrodne listke za vse prekomorske črte v Jugoslavijo in nazaj. Izdelujemo svedočbe (affidavits) za naseljence ter pošiljamo denar v staro domovino najhitreje in najceneje.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE.			
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata	.20	SKLADNA PRODAJALNA ALI KONSUM	.10
ANGLESKO-SLOVENSKI BESEDNJAK. (Dr. J. F. Kera)	5.00	ZAKON BIOGENEZE. (J. Howard Moore, prevel I. M.)	1.50
DEMOKRATIZEM IN ZENSTVO. (Alojzija Stebi)	.10	ZA STARO PRAVDO. (Fran Erjavec)	.50
GOSPODARSKA GEOGRAFIJA. (Dr. V. Šarabon), vezana	1.25	ZBIRKA RUDARSKIH IN FUZINSKIH IZRAZOV. (J. Bezlaj)	.30
KATOLIŠKA CERKEV IN SOCIALIZEM	.25	ZDRAVJE, zdravstvena revija za pouk o zdravstvu in zdravljenju, letnik 1921, broširana \$1, trdo vezana	1.50
KDO UNICUJE PROIZVAJALNJE V MALEM	.20	ZDRAVJE, jan., feb., marc, april in maja izdaja letnika 1922, vsaka po	.10
KOMUNISTIČNI MANIFEST. (Karl Marks in Friderik Engels)	.20	ZGODOVINA SOCIALIZMA V SRBIJI (Fran Erjavec)	.25
KRATKA SRBSKA GRAMATIKA. (Dr. Josip Meneč)	.25	ZGODOVINA SRBOV, HEVATOV IN SLOVENCEV. (Ant. Melik) I. del	.85
KRATKA ZGODOVINA SLOVENCEV, HRVATOV IN SRBOV. (Matija Pirc)	.40	II. del	.75
O KONSUMNIH DRUŠTVIH	.10		
O KULTURNEM POMENU SLOVENSKE REFORMACIJE. (Dr. I. Prijatelj), broširana	.40	RAZNO.	
POGLED V NOVI SVET	.10	AMERISKI DRUŽINSKI KOLENDAR, vezan v platno, letnik 1919, 50c; letnik 1920	.50
POLITIČNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1917, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar), vezana	.90	AMERISKI DRUŽINSKI KOLENDAR, letnik 1922, mehko vezan 50c, vezan v platno	.75
POT K SOCIALIZMU. (Dr. Oto Bauer)	.20	AMERISKI DRUŽINSKI KOLENDAR, letnik 1923, trdo vezan	.75
PROLETARIJAT	.15	CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5c	
PSIHIČNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI (Ivan Robida, vezana	1.15	(Imamo jih dvojne vrste.)	
RAZVOJ SOCIALIZMA od utopije do znanosti, (Friderik Engels, prevel M. Žagar)	.35	DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka)	.10
REFORMACIJA IN SOC. BOJI SLOV. KMETOV, (Abditus) broširana	.45	KRES, revija, I. 1922, št. 9-10	.25
SLOVENSKO-ANGLŠKA SLOVNICA, izdala in založila Književna matica SNPJ., 364 strani, vezana v platno	2.00	KRES, revija, I. 1922, št. 11-12	.25
SMERNICE NOVEGA ŽIVLJENJA. (Dr. K. Ozvald), broširana	.50	KRES, kulturni mesečnik, I. 1923, št. 2-3-4	.40
SOCIALIZEM IN VERA, spisal Zvonimir Bernot, 128 strani, mehko vezana 50c, trdo vezana	.65	NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV	.40
SOCIAL. KNJIŽNICA (dva snopiča)	.10	O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA. (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški)	.10
SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO. (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba	.40	PROLETAREC, vezan, letnik 1919, \$5.00; vezan, letnik 1920	5.00
SRBSKA POSESTNICA. (J. T.)	.50	PROLETAREC, letnik 1921, vezan v platno	5.00
SPRETNJA KUCHARICA, broširana, \$1.00, vezana	1.25	PROLETAREC, letnik 1922 v platno vezan	5.00
SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA. E. K.), broširana	.50	RDEČI PILOT, mesečnik prvatne mladine za duhovno revolucijo, prva in druga številka	.05
USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike	.10	TRIJE LABODJE, ilustrirana revija	.25
VARNA KUCHARICA, (Marija Remec), vezana	1.00		
V NOVO DEZELO. (E. K.) broširana	.25	ANGLŠKE KNJIGE.	
VOLJA IN DEJANJE, (psihološka analiza)	.25	ANARCHISM AND SOCIALISM. (Geo. Plechanoff), vezana	.60
		ANCIENT LOWLY. (C. Osborne Ward) dve knjige, 1313 strani, vezane	5.00
		ANCIENT SOCIETY. (Lewis H. Morgan), vezana	1.50
		BRASS CHECK. (Upton Sinclair). Slika korumpiranosti kapitalističnega žurnalizma, vezana	1.20
		"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS". (David Karsner), vezano v platno	1.20
		END OF THE WORLD. (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana	.60
		EVOLUTION OF MAN, (Wilhelm Bölsche), vezana	
		EVOLUTION OF PROPERTY. (Paul Lafargue), vezana	
		IOD AND MY NEIGHBOR. (Bert Blatchford), vezana	
		GOOSE-STEP. (Upton Sinclair). Studija ameriškega visokotlačstva nad katerim imajo kontrolo privatni interesi, vezana	
		IMPERIAL WASHINGTON. (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zd. državah, 441 strani, trda vezba	
		JUNGLE. (Upton Sinclair) povest iz čičaških klavnic	
		KARL MARX, biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana	
		KING COAL. (Upton Sinclair), povest iz zadnjega strajka (1913) coloradskih premagarjev, trda vezba	
		LAW OF BIOGENESIS. (J. Howard Moore), vezana	
		LIFE AND DEATH. (Dr. E. Teichmann), vezana	
		OUTLINE OF HISTORY. (G. Wells), vezana, 1171 strani	
		PHYSICIAN IN THE HOUSE. (J. H. Greer, D. D.) Domali zdravnik, vezana	
		REPUBLIC OF PLATO, vezana	
		RIGHT TO BE LAZY. (Paul Lafargue), vezana	
		ROBERTS RULES OF ORDER, vezana	
		SAVAGE SURVIVALS. (J. Howard Moore), vezana	
		SOCIAL REVOLUTION. (Eduard Kautsky), vezana	
		STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION. (A. M. Lewis), vezana	
		THEY CALL ME CARPENTER. (Upton Sinclair), trda vezba	
		THE DREAM OF DEBS. (Jack London)	
		THE PROFITS OF RELIGION. Razprava o izrabljanju verne privatne interese	
		THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION. (Albert Rigg Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno	
		100%. (Upton Sinclair). Povest patrijota	
		VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION. (A. M. Lewis), vezana	
		THOUGHTS OF A FOOL. (Evelyn Gladys), vezana	
		Naročilom priložite poštni list ali presni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.	
		Vse knjige pošiljamo poštno prost. Klubom in študentskim po večjih naročilih liberalen popust.	
		Vsa naročila naslovite na:	
		PROLETAREC	
		3639 W. 26th Street,	
		Chicago, Ill.	